

AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAINAK NÉHÁNY DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐJE (2014-2016)

Szondi Ildikó
egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem

Az Európai Unió valójában sui generis entitásnak tekinthető. Nem tekinthető sem föderációnak, sem konföderációnak ez a szupranacionális közjogi képződmény. „Államiság” szempontjából egyfajta unikum. Döntési mechanizmusában mind a kormányköziség, mind pedig nemzetekfelettség megjelenik. Sőt, a közvetlen demokrácia elemei is jelen vannak.

Ahhoz, hogy ma az Európai Unió 28 tagországból állhasson (a kilépési folyamat lezárulásáig Nagy-Britannia is az EU teljes jogú tagja.) hosszú és fáradságos út vezetett, melyet európai integrációnak nevezünk. Ebbe beleértjük az új tagállamok felvételét valamint az EU belső egységesülését is.

Az Európai Unió és népessége a főbb mutatószámokban

Az Európai Unió területe 4 389 279 km², 24 a hivatalos nyelvek száma és 28 országot foglal magába. Az országok méretükben jelentősen eltérnek egymástól: a legnagyobb Franciaország (555 000 km²), a legkisebb Málta (316 km²). A népességszám tekintetében Németország (81 197 537 (2015)¹ fő) a legjelentősebb és Málta (429 344 (2015)² fő) a legkisebb EU tagállam.

Az Európai Unió népessége 2016. júliusi közlés alapján 515,052,778 fő volt.³

1. sz. ábra

<http://geoawesomeness.com/wp-content/uploads/2017/03/european-union-brexite-political-map-with-european-union-member-states.jpg> (2017. május 11.)

¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/germany_en (2017. május 11.)

² https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/malta_en (2017. május 11.)

³ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ee.html> (2017. május 11.)

1.sz. táblázat
A tagállamok népességszáma, 2016

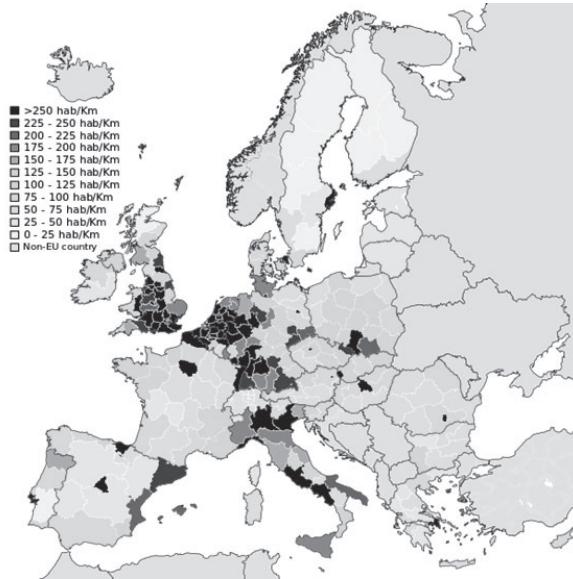
Tagállam neve	2016. évi népesség (fő)
Belgium	11,311,117
Bulgária	7,153,784
Csehország	10,553,843
Dánia	5,707,251
Németország	82,175,684
Észtország	1,315,944
Írország	4,724,720
Görögország	10,783,748
Spanyolország	46,445,828
Franciaország	66,759,950
Horvátország	4,190,669
Olaszország	60,665,551
Ciprus	848,319
Lettország	1,968,957
Litvánia	2,888,558
Luxembourg	576,249
Magyarország	9,830,485
Málta	434,403
Hollandia	16,979,120
Ausztria	8,690,076
Lengyelország	37,967,209
Portugália	10,341,330
Románia	19,760,314
Szlovénia	2,064,188
Szlovákia	5,426,252
Finnország	5,487,308
Svédország	9,851,017
Nagy-Britannia	65,382,556

Forrás: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ee.html> (2017. május 11.)

Az Európai Unió területének népsűrűsége 117 fő/ km² volt 2015-ben az Eurostat adatai szerint.⁴ Természetesen a népsűrűség országonként és azok egye területeit tekintve is eltérő.

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00003&plugin=1> (2017. május 11.)

2. sz. ábra
A népsűrűség régiók szerinti megoszlása, 2014

https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_the_European_Union#/media/File:Density_of_Population_in_EU_2014.svg (2017. május 11.)

Az Európai Unió és tagállamainak reprodukciója

Az EU és tagállamainak népességbeli reprodukcióját két tényező határozza meg. Az élve születések száma és a bevándorlás. Napjainkban az egyik legjelentősebb demográfiai probléma az EU 28 tagállam esetében az élve születések kérdése. Az Eurostat adatai szerint az 1950-es évek végén az egy főre jutó születések száma több mint 2,5 volt, mára ez a tendencia megváltozott.⁵ A legfrissebb elérhető statisztika szerint az egy főre jutó teljes termékenységi arány az Unióban 2015-ben 1.58.⁶

2. sz. táblázat
Termékenységi mutató az Európai Unió államaiban, 2015

Tagállam neve	Termékenységi mutató
Belgium	1.70
Bulgária	1.53
Csehország	1.57

⁵ GYÉMÁNT Richárd – KATONA Tamás: *Demográfia*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2014. http://www.tan-konyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_547_Demografia/adatok.html (2017. május 8.).

⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde220&plugin=1> (2017. május 12.).

Dánia	1.71
Németország	1.50
Észtország	1.58
Írország	1.92
Görögország	1.33
Spanyolország	1.33
Franciaország	1.96
Horvátország	1.40
Olaszország	1.35
Ciprus	1.32
Lettország	1.70
Litvánia	1.70
Luxembourg	1.47
Magyarország	1.45
Málta	1.45
Hollandia	1.66
Ausztria	1.49
Lengyelország	1.32
Portugália	1.31
Románia	1.58
Szlovénia	1.57
Szlovákia	1.40
Finnország	1.65
Svédország	1.85
Nagy-Britannia	1.80

Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde220&plugin=1> (2017. május 11.)

Ahogy a fenti táblázatból is látható, egyik országban sem érte el a termékenységi mutató a népesség fenntartásához szükséges 2 egésszes értéket. Ebből következően, ha az Unió vándorlási egyenlege nem lenne pozitív, akkor csökkenne a népessége hosszabb távon. Annak, hogy Európa nem képes természetes úton reprodukálni a népességét súlyos következményei is lehetnek a jövőben. Súlyos extra terhek hárulhatnak az egészségbiztosítási rendszerekre valamint a nyugdíjrendszerekre, másfelől a bevándorlás következtében megváltozó kulturális és etnikai viszonyok komoly társadalmi feszültségeket rejthetnek magukban.

Az Európai Unió és a migráció

Az Európai Unióból történő kivándorlás nem túl meghatározó folyamat, ennél jóval meghatározóbb az Unión belüli vándorlás, és az ide történő bevándorlás.

A bevándorlás tekintetében különbséget kell tenni a régi és az új tagállamok között. A régi tagállamok között értendők első sorban az alapító tagállamok valamint a 2004-ig csatlakozott államok, kivéve Görögországot, mely jelenleg nem bevándorlási célország gazdasági válsága miatt. Az új tagállamok alatt pedig a 2004-ben és utána csatlakozott államok értendők. A régi tagállamok egyértelműen bevándorlási célországok mind az EU-n kívülről jövő mind pedig az EU-n belüli migráció számára. Az új tagállamok nem túl vonzóak sem a külső sem a belső vándorlás szempontjából. Nyilvánvalóan a régi tagállamokhoz képest fennálló viszonylagos gazdasági elmaradottságuk folytán.

Az Eurostat legfrissebb elérhető adatai 2014-esek illetve 2015-ösek. Tehát a menekültválság teljes idejét nem fedik le (nincsenek 2016-os, 2017-es adatok), pedig érdekes lett volna egybevetni a menekültválság előtti és a jelenlegi állapotokat. (Esetlegesen a menekültválság előtti időszakot, a menekülthullám csúcsponti időszakát és a válság mostani lecsengő szakaszát.) Mindazonáltal a statisztikák így is beszédesek, valamint a menekültválság nagy valószínűséggel nem változtatta meg a lényegi vándorlási trendeket, hanem felerősítette azokat.

2014-ben megközelítőleg 3,8 millió bevándorló érkezett az EU-28 tagállamaiba. Ezek a számadatok ugyanakkor nem az Európai Unió egészének bevándorlási adatait tükrözik, mivel tartalmazzák az uniós tagállamok közötti migrációs folyamatokra vonatkozó adatokat is.

A 2014-ben érkezett 3,8 millió bevándorló közül 1,6 millióan harmadik országoknak, 1,3 millióan pedig egy másik uniós tagállamnak az állampolgárai voltak, továbbá 870 ezren olyan uniós tagállamba „vándoroltak be”, amelyben állampolgársággal rendelkeztek (ilyenek voltak például a hazatérő és a külföldön született állampolgárok), 12,4 ezer bevándorló pedig egyetlen országban sem rendelkezett állampolgársággal.⁷ Utóbbiak a hontalanok.

2014-ben Németország számolt be a legnagyobb számú bevándorlóról (884,9 ezer), de sokan érkeztek az Egyesült Királyságba (632,0 ezer), Franciaországba (339,9 ezer), Spanyolországba (305,5 ezer) és Olaszországba (277,6 ezer) is.

3. sz. táblázat

Bevándorlás az EU tagállamaiba 2014, 2015

Tagállam neve	Bevándoroltak száma (fő) 2014-ben ⁸	Bevándoroltak száma (fő) 2015-ben
Belgium	123,158	146,626
Bulgária	26,615	25,223
Csehország	29,897	29,602
Dánia	68,388	78,492

⁷ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/hu#A_t.C3.A1bl.C3.A1zatok_C3.A9s_C3.A1br.C3.A1k_forr.C3.A1sadatai_28MS_Excel.29 (2017. május 12.)

⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00176&plugin=1> (2017. május 12.)

Németország	884,893	1,543,848
Észtország	3,904	15,413
Írország	67,401	76,888
Görögország	59,013	64,446
Spanyolország	305,454	342,114
Franciaország	339,902	363,869
Horvátország	10,638	11,706
Olaszország	277,631	280,078
Ciprus	9,154	15,183
Lettország	10,365	9,479
Litvánia	24,294	22,130
Luxembourg	22,332	23,803
Magyarország	54,581	58,344
Málta	8,946	12,831
Hollandia	145,323	166,872
Ausztria	116,262	166,323
Lengyelország	222,275	218,147
Portugália	19,516	29,896
Románia	136,035	132,795
Szlovénia	13,846	15,420
Szlovákia	5,357	6,997
Finnország	31,507	28,746
Svédország	126,966	134,240
Nagy-Britannia	631,991	631,452

Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t-ps00176&plugin=1> (2017. május 12.)

Az uniós tagállamok közül 15 esetben a mérleg a bevándorlási többlet felé billent 2014-ben, azonban Bulgária, Írország, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Ciprus, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia és a három balti tagállam arról számolt be, hogy a kivándorlók száma meghaladta a bevándorlókét.

A rezidens népesség méretéhez viszonyítva 2014-ben a legtöbb bevándorló Luxemburgba (ezer lakosonként 40 bevándorló), illetve Máltára (ezer lakosonként 21 bevándorló) és Írországra (ezer lakosonként 15 bevándorló) érkezett.⁹ Megállapítható, hogy 2015-ben Németországba érkezett a legtöbb bevándorló, közel dupla annyi, mint 2014-ben, valamint némileg kevesebb, mint háromszor annyi bevándorló választotta Németországot, mint a második legfontosabb bevándorlási célországot Nagy-Britanniát.

⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/hu#A_t.C3.A1bl.C3.A1zatok_C3.A9s_C3.A1br.C3.A1k_forr.C3.A1sadatai_28MS_Excel.29 (2017. május 12.).

2014-ben a belföldi bevándorlóknak, azaz az adott uniós tagállamban állampolgársággal rendelkező bevándorlóknak a bevándorlók teljes számához viszonyított aránya Romániában (az összes bevándorló 91%-a), Litvániában (80%), Észtországban (65%), Lengyelországban és Lettországon (mindkét esetben 57%), Szlovákiában (55%), Magyarországon és Portugáliában (mindkét esetben 52%) volt a legnagyobb. A belföldi bevándorlók aránya csak ezekben az uniós tagállamokban haladta meg az összes bevándorló 50%-át. Németországban, Ausztriában és Luxemburgban ugyanakkor viszonylag alacsony volt ez az arány, mivel a „hazatérő” belföldiek száma az összes bevándorló kevesebb, mint 10,0%-át tette ki 2014-ben. A külföldi hátterű bevándorlók összetételét gyakran vizsgálják az állampolgárságuk szerint. Mivel azonban az ember élete során megváltozhat az állampolgársága, érdemes az információkat a születési ország szerint is elemezni. Azon bevándorlóknak a bevándorlók teljes számához viszonyított aránya, akik az adott ország területén születtek, Litvániában (az összes bevándorló 72%-a), Romániában (68%) és Lengyelországban (50%) volt a legmagasabb. Spanyolországban, Németországban, Ausztriában és Olaszországban ugyanakkor viszonylag alacsony volt ez az arány, az összes bevándorló kevesebb, mint 10%-a tartozott ebbe a csoportba 2014-ben.

2014-ben 1,9 millió bevándorló érkezett harmadik országokból az EU-28-ba, és további 1,8 millió uniós állampolgár költözött másik tagállamba.

4. sz. táblázat

A bevándorlók megoszlása születési hely szerint, 2015

	Total immigrants			Native-born		Foreign-born					
	(thousands)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	Born in another EU Member State		Born in a non-member country		Unknown	
	(thousands)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)
Belgium	124.8	14.8	11.9	102.4	82.0	52.1	41.8	50.3	40.3	7.6	6.1
Bulgaria	26.6	9.7	36.4	16.9	63.6	1.7	6.5	15.2	57.1	0.0	0.0
Czech Republic	29.9	7.6	25.5	22.3	74.5	12.1	40.5	10.2	34.0	0.0	0.0
Denmark	68.4	15.1	22.0	52.0	76.1	23.3	34.1	28.7	42.0	1.3	1.9
Germany	884.9	61.7	7.0	819.2	92.6	403.1	45.5	416.2	47.0	4.0	0.4
Estonia	3.9	1.9	48.2	2.0	51.3	0.4	10.3	1.6	41.0	0.0	0.4
Ireland	67.4	9.9	14.7	57.5	85.3	22.6	33.6	34.7	51.5	0.0	0.0
Greece	59.0	25.7	43.6	33.3	56.4	18.6	31.5	14.7	24.9	0.0	0.0
Spain	305.5	25.7	8.4	279.8	91.6	93.5	30.6	186.2	61.0	0.0	0.0
France	339.9	84.2	24.8	255.7	75.2	87.2	25.7	168.5	49.6	0.0	0.0
Croatia	10.6	1.3	12.5	9.3	87.5	2.4	22.5	6.9	64.9	0.0	0.0
Italy	277.6	24.1	8.7	253.5	91.3	62.6	22.6	190.9	68.8	0.0	0.0
Cyprus	9.2	1.5	16.6	7.6	83.3	3.5	38.3	4.1	45.0	0.0	0.0
Latvia	10.4	5.1	49.6	5.2	50.0	1.7	16.4	3.5	33.6	0.0	0.4
Lithuania	24.3	17.4	71.6	6.9	28.3	1.8	7.5	5.1	20.8	0.0	0.0
Luxembourg	22.3	1.3	6.0	20.5	91.7	14.5	64.8	6.0	26.9	0.5	2.3
Hungary	54.6	11.9	21.9	42.6	78.1	16.2	29.6	26.5	48.5	0.0	0.0
Malta	8.9	1.9	21.6	7.0	78.4	4.2	46.8	2.8	31.6	0.0	0.0
Netherlands	145.3	25.3	17.4	120.1	82.6	56.3	38.7	63.8	43.9	0.0	0.0
Austria	116.3	7.6	6.6	107.8	92.7	63.4	54.5	44.4	38.2	0.8	0.7
Poland	222.3	111.1	50.0	110.8	49.9	42.0	18.9	68.9	31.0	0.3	0.1
Portugal	19.5	7.9	40.3	11.6	59.7	5.0	25.8	6.6	33.9	0.0	0.0
Romania	136.0	92.3	67.9	42.5	31.2	5.9	4.3	36.6	26.9	1.3	0.9
Slovenia	13.8	1.8	12.9	12.1	87.1	3.0	21.5	9.1	65.6	0.0	0.0
Slovakia	5.4	0.8	14.8	4.6	85.2	3.6	66.4	1.0	18.8	0.0	0.0
Finland	31.5	6.4	20.2	24.0	76.2	9.0	28.6	15.0	47.6	1.1	3.6
Sweden	127.0	15.2	12.0	111.6	87.9	27.6	21.7	84.0	66.2	0.2	0.1
United Kingdom	632.0	67.9	10.7	564.1	89.3	256.1	40.5	308.0	48.7	0.0	0.0
Iceland	5.4	1.5	27.8	3.8	71.4	3.0	55.6	0.8	15.8	0.0	0.0
Liechtenstein	0.6	0.0	7.2	0.6	92.8	0.2	39.7	0.3	53.2	0.0	0.0
Norway	66.9	4.5	6.7	62.4	93.3	33.6	50.2	28.8	43.1	0.0	0.0
Switzerland	156.3	19.4	12.4	136.2	87.1	86.5	55.4	49.6	31.8	0.7	0.5

(*) The values for the different categories of country of birth may not sum to the total due to rounding.

Forrás: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/hu#A_t.C3.A1bl.C3.A1zatok_.C3.A9s_.C3.A1br.C3.A1k_forr.C3.A1sdatai_.28MS_Excel.29
(2017. május 12.)

A korábbi lakóhely szerinti elemzés azt mutatja, hogy 2014-ben Luxemburgban (az összes bevándorló 91%-a), valamint Szlovákiában (80%) és Romániában (75%) volt legmagasabb a más uniós tagállamból érkező bevándorlók száma; ezzel szemben Bulgária

(az összes bevándorló 19%-a), illetve Olaszország és Svédország (mindkét esetben 29%) ebben a tekintetben viszonylag alacsony arányról számolt be. A bevándorlók nemek szerinti eloszlása tekintetében 2014-ben az Európai Unió egészébe valamivel több férfi érkezett, mint nő (53%, illetve 47%). A férfi bevándorlók aránya Lettorszáiban (62%), a nők pedig Cipruson (70%) volt a legmagasabb. 2014-ben az uniós tagállamokba bevándorlók átlagosan jóval fiatalabbak voltak a célországban lakó népességnél. 2015. január 1-jén az EU-28 népessége életkorának mediánja 42 év, a 2014-ben az EU-28-ba érkező bevándorlók életkorának mediánja azonban csak 28 év volt. 2015. január 1-jén 34,3 millió olyan ember élt az EU-28-ban, aki e területen kívül született, 18,5 millióan pedig az Unió területén születtek ugyan, de később másik uniós tagállamba költöztek. Az EU-28 tagállamok közül csak Magyarországon, Írorszáiban, Luxemburgban, Szlovákiában és Cipruson haladta meg a más uniós tagállamokban született lakosok száma a harmadik országban születetteket.¹⁰

Az uniós tagállamok területén élő, harmadik ország állampolgárságával rendelkező külföldiek száma 2015. január 1-jén 19,8 millió volt, ami az EU-28 népességének 3,9%-át jelenti. Ugyanebben az időpontban 15,3 millió uniós polgár élt másik tagállamban, mint amelyben állampolgársággal rendelkezett.

Az Európai Unió tagállamai közül abszolút értékben a legtöbb külföldi Németországban (7,5 millió), az Egyesült Királyságban (5,4 millió), Olaszországban (5,0 millió), Spanyolországban (4,5 millió) és Franciaországban (4,4 millió) élt 2015. január 1-jén. Az ebben az öt tagállamban élő külföldiek együttesen az összes uniós tagállamban élő külföldiek teljes számának 76%-át adták, teljes lakosságuk pedig az EU-28 népességének 63%-át tette ki.¹¹

Viszonylagos értékben kifejezve az uniós tagállamok közül a külföldiek aránya Luxemburgban volt a legmagasabb, ahol elérte a teljes népesség 46%-át. Cipruson, Lettorszáiban, Észtországban, Ausztriában, Írorszáiban és Belgiumban is nagy arányban éltek külföldiek (a népesség legalább 10%-a).

A legtöbb tagállamban a külföldiek túlnyomórészt harmadik országok állampolgárai voltak ennek ellenkezője csak Luxemburgra, Szlovákiára, Ciprusra, Írországra, Belgiumra, Hollandiára, Magyarországra, az Egyesült Királyságra, Máltára és Ausztriára igaz. Lettország és Észtország esetében a harmadik országbeli állampolgárok nagyarányú jelenléte elsősorban az elismert „nem állampolgárok” nagy számának tudható be: ezek jellemzően a korábbi Szovjetunió állampolgárai, akik huzamosan az adott tagállamban tartózkodnak, de nem kaptak ott állampolgárságot. (Az orosz nemzetiségű lakosság értendő ez alatt.)

Észtország, a Cseh Köztársaság és Lettország kivételével az összes tagállamban nagyobb volt a harmadik országokban született bevándorlók aránya, mint a harmadik országban állampolgársággal rendelkezőké.

A lakosság korösszetételének elemzése alapján megállapítható, hogy az EU-28 egészében a külföldi népesség fiatalabb volt, mint a belföldi népesség. A külföldiek kor szerinti eloszlása azt mutatja, hogy körükben a belföldiekhez viszonyítva több a viszonylag fiatal munkaképes korú felnőtt. 2015. január 1-jén az EU-28 népessége életkorának mediánja 43 év, míg az Európai Unióban élő külföldieké 35 év volt.¹²

¹⁰ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/hu#A_t.C3.A1bl.C3.A1zatok_C3.A9s_C3.A1br.C3.A1k_forr.C3.A1sadatai_28MS_Excel.29 (2017. május 12.).

¹¹ Uo.

¹² Uo.

Születéskor várható élettartam az Európai Unióban

A születéskor várható élettartam az élve születettek halálozási életkorának átlaga (az 1 évnél fiatalabbak elhalálózását nem számítva).

Az elmúlt 50 évben átlagosan megközelítőleg 10 évvel nőtt a születéskor várható élettartam az EU-ban, jobbra a javuló társadalmi-gazdasági és környezeti körülményeknek, valamint a fejlettebb orvosi ellátásnak és gondozásnak köszönhetően.¹³

Az EU egészében a születéskor várható átlagos élettartam 2015-ben 80.6 év volt. Jól látható a térképen, hogy a várható élettartam az EU délnyugati régióiban a legmagasabb, míg a legalacsonyabb a keleti régiókban. Fontos megjegyezni, hogy a férfiak és a nők várható élettartama között továbbra is jelentős különbségek vannak; mindazonáltal bizonyítást nyert, hogy ez a nemek közötti eltérés a legtöbb uniós tagállamban fokozatosan csökken.¹⁴ A 28 tagállamban átlagosan a férfiak várható élettartama 77.9, míg a nőké 83.3 év volt 2015-ben.¹⁵

5. sz. táblázat
Születéskor várható élettartam az Európai Unióban

Tagállam neve	Nők várható élettartama 2015-ben (év)	Férfiak várható élettartama 2015-ben (év)
Belgium	83.4	78.7
Bulgária	78.2	71.2
Csehország	81.6	75.7
Dánia	82.7	78.8
Németország	83.1	78.3
Észtország	82.2	73.2
Írország	83.4	79.6
Görögország	83.7	78.5
Spanyolország	85.8	80.1
Franciaország	85.5	79.2
Horvátország	80.5	74.4
Olaszország	84.9	80.3
Ciprus	83.7	79.9
Lettország	79.5	69.7
Litvánia	79.7	69.2
Luxembourg	84.7	80.0
Magyarország	79.0	72.3

¹³ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_statistics_at_regional_level/hu (2017. május 12.)

¹⁴ Uo.

¹⁵ Uo.

Málta	84.0	79.7
Hollandia	83.2	79.9
Ausztria	83.7	78.8
Lengyelország	81.6	73.5
Portugália	84.3	78.1
Románia	78.7	71.5
Szlovénia	83.9	77.8
Szlovákia	80.2	73.1
Finnország	84.4	78.7
Svédország	84.1	80.4
Nagy-Britannia	82.8	79.2

Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00025&language=en> (2017. május 12.).

Halálzási arányszámok az Unióban

A halandóság szintjének legalapvetőbb mutatója a nyers halálzási arányszám. Az 1 000 lakosra jutó halálzások számát mutatja meg egy évben. A mutató problémája, hogy figyelmen kívül hagyja az adott népesség korösszetételét. A népesség korösszetételéből fakadó aránytalanságokat a korszpecifikus halálzási arányszámok szűrik ki. Sajátos korszpecifikus halálzási arányszámokat a legfiatalabb, legsérülékenyebb népességre külön is számítanak. Ilyenek: a csecsemőhalandóság, az egy éven aluli meghalt gyermekek száma az összes újszülötthöz képest (általában 100 000 újszülöttre vetítve), valamint a gyermekhalandóság: az öt éven aluli meghalt gyermekek száma a korosztályhoz képest.¹⁶

Az EU-28 egészét tekintve a halálzások száma 4,94 millió volt 2014-ben, vagyis 2013-hoz képest 1,1%-kal csökkent. Az EU-28 nyers halálzási arányszáma 1 000 lakosra vetítve 9,7 halálzás volt 2014-ben; a legmagasabb értékeket Bulgáriában (15,1), Lettorszában (14,3) és Litvániában (13,7), a legalacsonyabbat, 1 000 lakosra vetített 8,0 halálzást pedig Máltán, Luxemburgban, Írorszában és Cipruson mérték.¹⁷

Az utóbbi években az EU egész területén tapasztalható jelentősen megnövekedett várható élettartam nem csupán annak köszönhető, hogy az emberek egyre hosszabb életet élnek, hanem szerepet játszhat a csecsemőhalandósági arányszám csökkenése is. 2014-ben az EU-28 tagállamokban mintegy 19 100 gyermek hunyt el az egyéves kor elérése előtt. Ez 1 000 élve születésre vetítve 3,7-es csecsemőhalandósági arányszámot jelentett, szemben az egy évtizede regisztrált 5,3-mal és a fél évszázaddal ezelőtti 32,8-as értékkel.¹⁸ Az arányszám 2015-ben már csak 3,6.

¹⁶ https://hu.wikipedia.org/wiki/Halálzási_arányszám (2017. május 12.)

¹⁷ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_statistics_at_regional_level/hu#Hal.C3.A1loz.C3.A1si_ar.C3.A1nysz.C3.A1mok (2017. május 12.).

¹⁸ Uo.

6. sz. táblázat
Csecsemőhalandóság az EU országokban

Tagállam neve	Csecsemőhalandósági arányszám 2014-ben	Csecsemőhalandósági arányszám 2015-ben
Belgium	3.4	3.5
Bulgária	7.6	6.6
Csehország	2.4	2.5
Dánia	4.0	3.7
Németország	3.2	3.3
Észtország	2.7	2.5
Írország	3.3	3.4
Görögország	3.7	4.0
Spanyolország	2.8	2.7
Franciaország	3.5	3.7
Horvátország	5.0	4.1
Olaszország	2.8	2.9
Ciprus	1.4	2.7
Lettország	3.8	4.1
Litvánia	3.9	4.2
Luxembourg	2.8	2.8
Magyarország	4.5	4.2
Málta	5.0	5.8
Hollandia	3.6	3.3
Ausztria	3.0	3.1
Lengyelország	4.2	4.0
Portugália	2.9	2.9
Románia	8.4	7.6
Szlovénia	1.8	1.6
Szlovákia	5.8	5.1
Finnország	2.2	1.7
Svédország	2.2	2.5
Nagy-Britannia	3.9	3.9

Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t-ps00027&plugin=1> (2017. május 12.)

Az Európai Unió népességére vonatkozó prognózisok

A népesség előreszámítás esetében alapvetően három szempont jelentős: a születések, a halálozások és a vándormozgalom. A halálozások száma becsülhető meg a legkönnyebben. Ehhez jó alapul szolgálnak a halandósági táblák továbbélési trendjei is. A vándorlás esetében nem lehet kizárólag a vándormozgalmak múltbéli alakulására hagyatkozni, hanem figyelembe kell venni a gazdaságpolitikai és a településfejlesztési célkitűzéseket is. A születések számának prog-nosztizálása a legnehezebb feladat, ezt az elméletek különféle módszerekkel határozzák meg.¹⁹

Az előrejelzések (2013-as adatokon alapuló) alapján az Unió népessége a jelenlegi szintről 2048-ra 3,4%-kal fog növekedni, ezáltal elérve az 525,6 milliós határt. Ez azt jelenti, hogy 17,1 millióval nő a népesség. Ezt követően 2050-ig lassan csökken a népesség 525,1 millióra. Ez utóbbi időpont az előrejelzés által tárgyalt periódus vége. Megállapítható, hogy a tárgyalt időszakban jelentősen fog öregedni a népesség. Az alacsony születési arányszámok az Unióban továbbra is jellemzőek lesznek, ami ahhoz vezet, hogy nagyon kicsi vagy éppen semmilyen természetes növekedés nem lesz elérhető. A munkaképes korú korosztály tovább fog vékonyodni, a teljes lakosság százalékában egyre kisebb szeletet tudhat majd a magáénak. Az idősebb korosztály teljes lakosságon belüli aránya növekedni fog, hiszen egyre magasabb lesz a várható élettartam, az elöregedésből kifolyólag pedig egyre kevesebb fiatallal lehet számolni. A nők és férfiak várható élettartama közötti különbség a 85 éven felüli korosztályban nem fog megszűnni. Az Unió lakosságának medián életkora 2015. január 1-jén 42,4 év volt, ez 46,2 fog nőni tervezhetően 2050-re. Amíg 2015-ben a 15 éven aluli korosztály a teljes népességen belül 15,6%-os részaránnyal bírt, addig 2050-re ez a szám 15%-ra csökken. A 65 éven felüliek aránya 2015-ben 18,9%, 2050-ben arányuk vélhetően 28,1% lesz. Sajnálatos módon igen valószínű, hogy a halálozások száma 2050-ben 1,3 millióval fogja meghaladni a születések számát. Az EU-ba való bevándorlás 2036-ig éves szinten nőni fog, el fogja érni az évi 1,37 milliót. Ezt követően szinte minden évben csökkenni fog a bevándorlók száma az előrejelzések szerint.²⁰

7. sz. táblázat

Tagállamok lakosságszámára vonatkozó előrejelzések (2015-2080)

Tagállam neve	Lakosság 2015	Lakosság 2020	Lakosság 2030	Lakosság 2040	Lakosság 2050	Lakosság 2060	Lakosság 2070	Lakosság 2080
EU	508,401,408	515,591,288	523,827,302	528,357,270	528,567,808	524,635,534	520,393,410	518,798,375
Belgium	11,208,986	11,580,268	12,264,124	12,844,259	13,273,155	13,580,693	13,888,154	14,189,456
Bulgária	7,202,198	6,954,254	6,408,361	5,933,535	5,564,146	5,225,824	4,871,873	4,593,415
Csehország	10,538,275	10,652,407	10,691,890	10,552,301	10,478,190	10,307,640	9,983,111	9,777,734
Dánia	5,659,715	5,887,449	6,298,421	6,564,333	6,685,016	6,756,166	6,826,143	6,858,258
Németo.	81,197,537	83,751,689	84,613,298	84,133,642	82,686,973	80,831,728	79,292,754	77,793,794
Észtország	1,313,271	1,317,940	1,306,181	1,283,732	1,256,975	1,221,012	1,178,364	1,140,304
Írország	4,628,949	4,852,123	5,146,475	5,396,380	5,693,430	5,898,111	6,034,648	6,220,907
Görögország	10,858,018	10,560,467	9,944,658	9,419,973	8,918,545	8,294,677	7,685,925	7,264,686

¹⁹ GYÉMÁNT – KATONA, 2014.

²⁰ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_regional_population_projections (2017. május 12.)

Spanyolo.	46,449,565	46,562,044	47,110,106	48,244,792	49,257,477	49,556,550	49,827,868	50,988,206
Franciao.	66,415,161	67,818,978	70,525,154	72,915,525	74,376,832	75,525,269	76,946,531	78,688,730
Horváto.	4,225,316	4,091,559	3,954,893	3,819,863	3,674,791	3,533,771	3,401,757	3,276,481
Olaszország	60,795,612	60,718,572	60,350,475	59,982,002	58,968,137	56,948,693	54,935,591	53,784,578
Ciprus	847,008	869,041	919,997	954,320	984,402	1,011,947	1,019,473	1,004,870
Lettország	1,986,096	1,911,668	1,743,960	1,598,786	1,506,055	1,426,615	1,342,823	1,284,285
Litvánia	2,921,262	2,749,762	2,410,874	2,128,883	1,957,377	1,837,895	1,724,332	1,658,478
Luxembourg	562,958	628,950	754,522	860,808	938,416	992,924	1,035,348	1,066,377
Magyaro.	9,855,571	9,789,630	9,665,170	9,471,313	9,287,196	9,119,692	8,883,760	8,691,906
Málta	429,344	452,542	488,632	505,921	513,081	519,214	520,864	517,254
Hollandia	16,900,726	17,410,756	18,393,443	19,035,643	19,235,467	19,323,324	19,538,736	19,728,275
Ausztria	8,576,261	9,005,487	9,675,572	10,087,623	10,247,691	10,230,993	10,171,555	10,072,112
Lengyelo.	38,005,614	37,930,818	37,213,790	35,840,028	34,372,849	32,848,275	30,966,156	29,044,721
Portugália	10,374,822	10,209,628	9,880,173	9,553,608	9,116,350	8,552,352	8,008,741	7,579,557
Románia	19,870,647	19,259,049	18,023,954	17,069,777	16,331,359	15,698,753	15,015,303	14,530,142
Szlovénia	2,062,874	2,075,778	2,080,145	2,066,086	2,045,090	2,000,454	1,956,522	1,938,449
Szlovákia	5,421,349	5,458,718	5,464,199	5,373,043	5,261,609	5,114,570	4,908,905	4,714,770
Finnország	5,471,753	5,561,792	5,697,608	5,722,378	5,687,527	5,654,618	5,626,229	5,577,757
Svédország	9,747,355	10,293,412	11,237,236	11,994,364	12,681,084	13,284,780	13,842,072	14,388,478
Nagy-Britannia	64,875,165	67,236,507	71,563,991	75,004,352	77,568,588	79,338,994	80,959,872	82,424,395

Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t-ps00002&plugin=1> (2017. május 12.)